

Căn bản tổ chức công ty : cổ đông, hội đồng quản trị và ban giám đốc

(Xem TBKTSG từ số 34, ngày 17-8-1995)

Võ Tá Hân (Singapore)

2. Tổ chức công ty theo lối châu Âu

Các công ty tổ chức theo lối châu Âu thường ít có chức vị hơn và đôi khi ngược với lối Mỹ khiến người ta dễ hiểu lầm hơn. HĐQT cũng có một hình thức tương tự, tuy nhiên, trong các công ty Pháp thì người chủ tịch HĐQT được gọi là chủ tịch hội đồng cổ vấn quản trị (président du conseil d'administration). Chairman là chữ tiếng Anh nên người Pháp không dùng.

Trong thành phần quản lý công ty thì lại không hay dùng các chức vị như giám đốc, phó giám đốc (president, vice president) theo lối Mỹ, mà lại dùng chức tổng giám đốc (director general) và nhất là có nhiều người mang chức vị giám đốc (director), khiến ta nếu theo tiêu chuẩn Mỹ mà xét thì cứ lầm tưởng những người này là thành viên HĐQT. Trong một số các công ty... khiếm nhường hơn, thì tổng giám đốc được gọi là general manager, còn các cấp thủ trưởng các ban ngành được gọi là manager (tương đương với vice president trong hệ thống Mỹ).

Để có một khái niệm về sự khác biệt này ta hãy nhìn vào bảng so sánh ở cuối trang.

3. Pha trộn giữa các thành phần

Trên đây chỉ là một thí dụ rất đơn giản, trong đó những người trong ba thành phần hoàn toàn biệt lập với nhau. Trong thực tế thì thường hay có vài pha trộn, chẳng hạn như tổng giám đốc vừa có chân trong HĐQT và ngược lại một thành viên trong HĐQT có thể đồng thời giữ chức vụ trong thành phần quản lý công ty (management).

Như đã nói trên, HĐQT không có chức năng điều hành công việc thường ngày của công ty mà phải giao cho một tổng giám đốc lo việc này. Tuy nhiên có khi HĐQT chọn một thành viên (director) của HĐQT để làm tổng giám đốc. Khi ấy, người này sẽ được gọi hoặc là a) managing director, b) executive director, c) director & president, hoặc d) director & CEO. Nói chung thường dễ thấy chữ director thì ta biết ngay rằng người ấy là thành viên của HĐQT (lối Mỹ).

Chưa hết, nếu HĐQT bầu ngay ông chủ tịch (chairman) của HĐQT làm tổng giám đốc thì ông này lúc ấy có thể được gọi là : a) executive chairman, b) chairman & CEO,

hoặc c) chairman & managing director...

Nếu cuộc đời chỉ giản dị như vậy thì cũng đỡ nhức đầu, tiếc thay không có một luật nào bắt buộc các công ty phải dùng các chức vị nói trên.

Rất nhiều công ty nhỏ muốn "hủ thiên hạ" nên đã cho nhân viên của họ những chức vị rất kêu. Thí dụ như phần đông trong các công ty Mỹ chức vị vice president trở thành quá thông thường, trong khi đó ở một ngân hàng Anh thì có người với mấy chục năm kinh nghiệm, làm việc đến lúc tóc rụng, sói gần hết đầu mà cũng chỉ là một officer hay manager mà thôi.

Biết như vậy, tôi khuyên các bạn khi gặp "cái gọi là ông lớn" của một công ty nước ngoài thì cũng chớ vội choáng ngợp ! Tất cả chủ yếu tùy thuộc vào tầm cỡ của công ty ấy. Không phải "ngài" vice president nào cũng đáng nể, vì có khi họ không bằng một người manager của một tập đoàn lớn chẳng hạn. Điều cần nhất là phải tìm hiểu về công ty ấy, bảo họ đưa xem các tài liệu giới thiệu về công ty của họ, cho biết doanh số v.v... chữ dùng để cho họ... hủ mình dễ dàng !

4. Khó khăn trong vấn đề dịch các chức vị ra tiếng Việt

Chắc bạn cũng để ý rằng tiếng Việt không có đủ từ để dịch các chức vị nói trên. Quan trọng đi quán lại thì chức gì cũng dịch là... giám đốc cả ! Trong khuôn khổ hạn hẹp của bài báo này và một phần lớn cũng vì khả năng tiếng Việt hạn chế, tôi chỉ xin mạn phép đưa ra một vài nhận xét nhỏ sau đây :

1. Board of directors : như đã trình bày ở trên, thành phần này hoàn toàn không có

chức năng quản lý công ty. Chữ director hoàn toàn bắt nguồn từ chữ direction, có nghĩa là phương hướng. Người Pháp còn gọi là conseil d'administration (tạm dịch là cố vấn quản trị). Như vậy, theo tôi nên gọi là hội đồng chỉ đạo (hay một từ gì khác) thì có lý hơn chẳng ?

2. Board of management : dùng chữ này cho board of directors thì không đúng nghĩa bởi vì ở nước ngoài có một sự phân biệt rõ ràng giữa board of director và management, không thể để lẫn lộn nhau. Ta cũng không nên lầm với executive committee hoặc management committee, là một "ủy ban" đặc biệt gồm một nhóm nhân viên tập hợp lại để giải quyết một khía cạnh, một vấn đề cao cấp nào đó thuộc về quản lý công ty (management).

3. Tổng giám đốc : nên dành từ này cho người cao cấp nhất trong thành phần quản lý công ty (management), đại khái dựa theo bằng phân biệt nêu trên.

4. Giám đốc : nên dùng từ này cho các cấp trong thành phần quản lý công ty (management), chữ dùng nên dùng chỉ một thành viên (director) của hội đồng chỉ đạo (board of directors).

5. Expert : các công ty nước ngoài không dùng từ này để gọi các chuyên viên của họ. Thường thì dùng chức vị analyst, hay officer.

Trên đây chỉ là một vài ý kiến nhỏ, mong làm sáng tỏ phần nào một vấn đề căn bản trong tổ chức công ty nước ngoài. Có lẽ một cơ quan nào đó, nên phối hợp với Trường Đại học Kinh tế để nghiên cứu sâu xa hơn về vấn đề này và đề nghị những từ tiếng Việt thống nhất, càng sớm càng tốt. ●

	Mỹ Cty trung bình	Mỹ Cty lớn	châu Âu Cty trung bình	châu Âu Cty lớn
HĐQT	Chairman Directors	Chairman Directors	Chairman Directors	Chairman Directors
Management 1	President	President & CEO	General Manager	Director General
Management 2	Vice President Assistant VP	Executive VP Senior VP Vice President First VP Second VP Assistant VP	Manager Assistant Manager	Director Deputy Director Assistant Director
Management 3	Manager Assistant Manager Supervisor Officer	Senior Manager Deputy Manager Assistant Manager Supervisor Officer	Supervisor Officer	Senior Manager Deputy Manager Assistant Manager Supervisor Officer